

WYDZIAŁ IV

NAUK MEDYCZNYCH

Teresa Pajszczyk-Kieszkiewicz

Część I

Powstanie i rozwój Wydziału IV... (Jan W. Guzek), s. 101

Część II

Władze, s. 115

Członkowie Wydziału IV, s. 121

Czasopisma i serie wydawnicze redagowane przez Wydział IV, s. 123

Funkcje pełnione w Zarządzie ŁTN, s. 123

Kalendarium ważniejszych wydarzeń, s. 124

Niniejszy rozdział, poświęcony Wydziałowi IV – Nauk Medycznych, składa się z dwóch części. Pierwsza została przygotowana przez Profesora Jana Guzka, przewodniczącego Wydziału IV. w latach 1991–1997, dla wydawnictwa Rady Towarzystw Naukowych *Problemy społeczno-ruchu naukowego*. Część druga obejmuje lata 1994–2010, a także uzupełnienia dotyczące biogramów przewodniczących, wiceprzewodniczących i sekretarzy Wydziału IV.

CZEŚĆ I

Jan W. Guzek

POWSTANIE I ROZWÓJ WYDZIAŁU IV NAUK MEDYCZNYCH ŁÓDZKIEGO TOWARZYSTWA NAUKOWEGO

1. Środowisko lekarskie a prace Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Łodzi przed wrześniem 1939 r.

Wpływowi przedstawiciele społeczeństwa Łodzi, dynamicznie rozwijającego się wielkiego ośrodka przemysłu włókienniczego, długo – bo co najmniej po lata trzydzieste obecnego wieku – pozostawali obojętni a nawet nieufni wobec prób podejmowania pracy ukierunkowanej ku stworzeniu w tym mieście także ośrodka działalności naukowej. Mówi o tym dobitnie, choć powściągliwie Profesor Teodor Vieweger na pierwszym Walnym Zgromadzeniu Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Łodzi w dniu 4 grudnia 1938 roku (1). W warunkach podobnego ustosunkowania się miejscowej społeczności do spraw nauki „zdumiewające jest” – jak pisał w roku 1947 Profesor Jan Dylak (2) powstanie w Łodzi Towarzystwa Lekarskiego już w roku 1886, gdy inne zrzeszenia o charakterze choćby częściowo naukowym pojawiły się na tym terenie znacznie później. Pierwsze udane próby tworzenia w Łodzi szkolnictwa wyższego przypadają dopiero na lata dwudzieste; istotny krok w tym kierunku stanowiło powstanie w roku 1928 oddziału Wolnej Wszechnicy Polskiej. W tym właśnie czasie pojawiła się myśl założenia w Łodzi Towarzystwa Przyjaciół Nauk. Kwestię tę poruszono publicznie po raz pierwszy w czerwcu 1934 roku w gronie przedstawicieli naukowych i oświatowych. Pierwsze zebranie organizacyjne tego Towarzystwa odbyło się na początku 1936 roku. W dniu 19 listopada 1936 roku Wojewoda Łódzki zatwierdził sta-

tut Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Łodzi i ta data uważana jest za dzień powstania stowarzyszenia. Do pierwszego Zarządu Towarzystwa Przyjaciół Nauk wybrano Teodora Viewegera jako prezesa, Ignacego Rolińskiego jako wiceprezesa, Zygmunta Lorentza jako sekretarza generalnego oraz Antoniego Remiszewskiego jako skarbnika. Według wykazu datowanego dnia 31 marca 1939 roku wśród członków założycieli (osób prawnych) znajduje się Polskie Towarzystwo Lekarskie (3). W wykazie członków założycieli (osób fizycznych) zamieszczonym w końcowej części statutu zatwierdzonego dnia 19 listopada 1936 roku znajdujemy nazwiska czterech lekarzy (dr Bronisław Frenkiel, dr Antoni Tomaszewski, dr Stanisław Więckowski i dr Tadeusz Załęski). Według spisu datowanego dnia 31 marca 1939 roku wśród ówczesnych członków zwyczajnych Towarzystwa Przyjaciół Nauk znajdują się nazwiska siedemnastu lekarzy (8). Towarzystwo Przyjaciół Nauk nie dzieliło się na wydziały. Przed wrześniem 1939 roku pracowały dwie sekcje: nauk matematyczno-przyrodniczych i nauk humanistycznych (4). W roku 1938 sekcji nauk matematyczno-przyrodniczych przewodniczył lekarz, dr Bronisław Frenkiel a w roku 1939 również lekarz, dr Władysław Dzierżyński (w tym czasie także członek Zarządu Towarzystwa). W tej sytuacji nie dziwi, iż w programie posiedzeń uwzględniono zagadnienia lekarskie, choć jeszcze w roku 1938 oraz na początku roku 1939 zebrania sekcji nauk matematyczno-przyrodniczych (zapoczątkowane w dniu 14 lutego 1938 roku wykładem Ignacego Rolińskiego „Zagadnienie pewności w naukach ścisłych”) poświęcone były sprawom matematyki i logiki. Niemniej w roku 1939, po czterech zebraniach wypełnionych wykładami Ignacego Rolińskiego oraz Kazimierza Ajdukiewicza, w programie piątego z kolei posiedzenia znalazł się wykład Władysława Dzierżyńskiego „Fizjopatologia przysadki mózgowej” (5). Dynamicznie rozwijające się prace Towarzystwa pozwalały zatem ufnie patrzeć w jego przyszłość. Gdy jednak sekretarz generalny Zygmunt Lorentz wystąpił w dniu 28 kwietnia 1939 roku przed Walnym Zgromadzeniem Towarzystwa, wspominał o niepokoju, jaki już wówczas budziła „ta groźna siła, wobec której silent Musae” (5). Rzeczywiście, wkrótce miało okazać się, jak bardzo usprawiedliwione było to niepokojące przeczucie...

2. Lata powojenne i utworzenie Wydziału IV Nauk Medycznych

Bezpośrednio po wojnie Łódź stała się, zwłaszcza wobec zniszczenia Warszawy, jednym z najważniejszych ośrodków odradzającego się kraju. Profesor Teodor Vieweger wznowił działalność Łódzkiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk już w dniu 8 marca 1945 roku. O dalszych losach Towarzystwa przesądziło utworzenie w Łodzi silnego ośrodka uniwersyteckiego. Duży bowiem napływ ludzi posiadających ustaloną pozycją naukową a zwią-

zanych uprzednio ze środowiskami uniwersyteckimi innych miast (przede wszystkim Warszawy, Wilna i Lwowa) stał się jedną z przyczyn ówczesnej niestabilności społeczności naukowej Łodzi. Niestabilność tę wkrótce potem (gdy mianowicie stało się wiadome, iż mimo tragicznych zniszczeń Warszawa nadal będzie stolicą i czołowym w kraju ośrodkiem uniwersyteckim) pogłębił częściowy odpływ ludzi świeżo do Łodzi przybyłych. Społeczność akademicka Łodzi znajdowała się więc wówczas ciągle jeszcze *in statu nascendi*. W całości tych właśnie uwarunkowań poszukiwać należy istotnych przyczyn okresowego osłabienia działalności Towarzystwa Przyjaciół Nauk, tak żywej w początkach roku 1945. Równocześnie bowiem, jeszcze w tym samym 1945 roku, pojawiły się tendencje do przekształcenia Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Towarzystwo Naukowe. Profesor Dylík (2) oraz Profesor Śmiech (6) wymieniają w tym aspekcie nazwiska ówczesnego (wybranego po tragicznej śmierci Profesora Viewegera) prezesa TPN Profesora Ludwika Kolankowskiego oraz Profesora Henryka Ułaszyna, obu nie uwidoczniionych na liście członków Towarzystwa Przyjaciół Nauk z roku 1939. Wolno więc domniemywać, iż skłonności, o których mowa, zrodziły się raczej w środowisku ludzi świeżo przybyłych do Łodzi i posiadających już przeważnie pełny cenzus akademicki. W środowisku rdzennie łódzkim panował natomiast równie duży entuzjazm, zapał i gotowość do pracy (ci, którzy pamiętają te czasy, wiedzą, iż niezależnie od realiów politycznych tak właśnie wtedy było nie tylko w Łodzi, ale i w całej reszcie kraju), lecz tytułów profesorskich czy choćby habilitacji z oczywistych powodów na ogół w tym czasie nie znajdujemy. Ówczesne środowisko naukowe Łodzi było więc w istotny sposób zróżnicowane wewnętrznie, o czym wyraźnie pisze Profesor Dylík (2). Do zagadnienia tego wrócimy jeszcze poniżej. Z dystansu kilku dziesięcioleci trzeba zapewne powiedzieć, iż reorganizacja Towarzystwa Przyjaciół Nauk (można dyskutować, jak daleko idąca) była w latach bezpośrednio powojennych – uwzględniając warunki dynamicznie powstającego łódzkiego środowiska uczelni wyższych – niewątpliwie konieczna. Czy bezwzględną koniecznością była też zmiana nazwy „Towarzystwo Przyjaciół Nauk” na „Towarzystwo Naukowe”? Roztrząsanie tej kwestii byłoby dziś już tylko przysłowową dyskusją tzw. akademicką (tj. niczemu konkretnemu nie służącą), bo sama sprawa dawno przebrzmiała. Nasuwa się wszakże zestawienie choćby z Poznańskim Towarzystwem Przyjaciół Nauk, które w latach powojennych, tak w roku 1919 jak i 1945, nazwy nie zmieniło i gdzie, jak się zdaje, nie było nawet stosownych tendencji. Otóż pozycja tego Towarzystwa tak w lokalnym, jak i krajowym środowisku naukowym z pewnością nie była i nie jest niższa, niż odpowiednia pozycja Łódzkiego Towarzystwa Naukowego.

Interesujący nas tu okres historii Towarzystwa Przyjaciół w Łodzi nie był przeto wolny od wyraźnych tarć i trudności, o których ogólnie pisze dobrze zorientowany w zagadnieniu świadek tamtych wydarzeń, Profesor Dylík

(2). Tak więc charakteryzując w roku 1946 ówczesne łódzkie środowisko naukowe Profesor Dylík stwierdza, iż tradycja przedwojennego Towarzystwa Przyjaciół Nauk nie wszystkim już „jest bliska” a pierwsze próby reorganizacji Towarzystwa „prowadziły do ostrych przesileń w Zarządzie” (2). O atmosferze tamtych dni wiele też mówi uchwalony przez Zarząd Towarzystwa Przyjaciół Nauk w dniu 29 stycznia 1946 roku, a zamieszczony w opracowaniu Profesora Dylíka (2) postulat „uszanowania pracy i starań dawnych członków Towarzystwa Przyjaciół Nauk”. Jest jasne, iż to, co istotne, należy w przytoczonych tu cytatach dostrzec między wierszami. W takich okolicznościach nadzwyczajne (nie poczekano z przeprowadzeniem sprawy do najbliższego zebrania zwyczajnego) walne zebranie Towarzystwa Przyjaciół Nauk uchwaliło w dniu 4 marca 1946 roku tekst nowego statutu, uwzględniając istotną reorganizację Towarzystwa. Tym samym dokonano przekształcenia tego ostatniego w Łódzkie Towarzystwo Naukowe, złożone z trzech wydziałów, wśród których nie uwzględniono jeszcze w tym czasie wydziału nauk lekarskich (czy, jak to później zmodyfikowano, medycznych). W dniu 12 maja 1946 roku walne administracyjne zebranie Łódzkiego Towarzystwa Naukowego zatwierdziło listę członków Towarzystwa (7). Wśród członków czynnych Wydziału III Nauk Matematyczno-Przyrodniczych widnieje tam nazwisko Doktora Antoniego Tomaszewskiego (ówczesnego prezesa Łódzkiej Izby Lekarskiej i członka-założyciela Towarzystwa Przyjaciół Nauk z roku 1936) a także związanego z lekarskimi naukami podstawowymi Profesora Antoniego Dmochowskiego, podówczas profesora biochemii Uniwersytetu Łódzkiego. W gronie członków (czynnych, korespondentów i nadzwyczajnych) pierwszej listy personalnej Łódzkiego Towarzystwa Naukowego, opublikowanej w roku 1946, nie znajdujemy jednak, obok Doktora Antoniego Tomaszewskiego, żadnego z pozostałych szesnastu lekarzy, członków Towarzystwa Przyjaciół Nauk z roku 1939. Można domniemywać, że stan taki był przede wszystkim następstwem faktu, iż Łódzkie Towarzystwo Naukowe (zdominowane już wtedy przez pracowników naukowych przybyłych do tego miasta w roku 1945 i później) zamierzało być korporacją pracowników nauki czynnie zaangażowanych w pracach badawczych, co wiązało się ze stawianym wobec członków warunkiem posiadania stale pomnażanego dorobku badawczego i pewnej ustalonej pozycji w środowisku naukowym. W takim stanie rzeczy nie dziwi fakt, iż wśród pierwszych członków powołanego w trzy lata później Wydziału IV Nauk Lekarskich (patrz niżej) nie znajdujemy żadnego z nazwisk lekarzy znanych z listy członków Łódzkiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk datowanej dnia 31 marca 1939 roku. Nie może tego dostatecznie tłumaczyć ani sam upływ czasu, ani tragiczna rzeczywistość lat wojny. Jedyne bowiem spośród lekarzy-członków TPN z roku 1939, który później wszedł do grona Wydziału IV ŁTN, Profesor Jan Chrzanowski, pojawia się na liście członków tego Wydziału dopiero w roku 1962, tj. wówczas, gdy

Wydział IV

upřednio osiągnął już pełny cenzus akademicki. W dniu 28 czerwca 1947 roku Zarząd ŁTN uchwalił powołanie Profesora Stefana Bagińskiego (ówczesnego profesora histologii i embriologii Wydziału Lekarskiego Uniwersytetu Łódzkiego) na członka czynnego Wydziału III Nauk Matematyczno-Przyrodniczych (7). W dniu 1 lipca 1948 roku członkami czynnymi Wydziału III zostali (7): neurofizjolog Profesor Jerzy Konorski oraz bakteriolog Profesor Bernard Zabłocki, obaj w swej pracy badawczej bliscy naukom lekarskim. Wydział IV Nauk Lekarskich spostrzegamy po raz pierwszy w sprawozdaniu sekretarza generalnego ŁTN za lata 1946–1949 (7). Ogólne zebranie administracyjne członków ŁTN uchwaliło mianowicie w dniu 10 grudnia 1949 r. utworzenie Wydziału IV Nauk Lekarskich oraz aprobowało przedstawioną przez Zarząd pierwszą listą członków tego Wydziału. Do grona tego weszli: członkowie czynni Stefan Bagiński, Maurycy Bornsztajn, Józef Waclaw Grott, Eufemiusz Herman, Henryk Lewentysz-Wojnarowski, Emil Leyko, Stanisław Kapuściński, Waclaw Markert, Stanisław Popowski, Aleksander Pruszczyński, Janusz Sobański, Jan Szmurło, Franciszek Venulet i Eugeniusz Wilczkowski (wszyscy oni byli wówczas profesorami Wydziału Lekarskiego Uniwersytetu Łódzkiego) oraz członkowie korespondenci Jakub Hajman i Tadeusz Szenkier-Mazurek (9). Wśród pierwszych członków Wydziału IV Nauk Lekarskich ŁTN zwraca uwagę brak osoby Doktora Antoniego Tomaszewskiego (członka-założyciela TPN z roku 1936): na liście członków ŁTN wchodzi on w tym czasie w skład Wydziału III Nauk Matematyczno-Przyrodniczych, tj. tak jak upřednio, gdy Wydział IV jeszcze nie istniał. Jednocześnie Profesor Stefan Bagiński przeszedł z Wydziału III do Wydziału IV ŁTN. Pierwszym przewodniczącym Wydziału IV był od chwili jego powstania Profesor Stefan Bagiński, sekretarzem Profesor Waclaw Markert, obaj w decydującej mierze zasłużeńi dla sprawy utworzenia Wydziału IV ŁTN. Wydział IV Nauk Lekarskich szybko włączył się w prace Towarzystwa. Już w dniu 18 grudnia 1949 roku na publicznym zebraniu Towarzystwa członek czynny Wydziału IV, Profesor Eugeniusz Wilczkowski, wygłosił odczyt pt. „O psychochemicznych odruchach we krwi u ludzi”. Określenia „Wydział IV Nauk Medycznych” użyto po raz pierwszy, jak się zdaje, w tomie „Sprawozdań z czynności i posiedzeń ŁTN” za lata 1963–1970, wydanym w roku 1972 (strona 32 tego tomu). W poprzednim tomie „Sprawozdań” za lata 1957–1962, wydanym w roku 1965, na stronie 55 nazwa Wydziału brzmi jeszcze „Wydział IV Nauk Lekarskich”.

3. Członkowie Wydziału IV Nauk Lekarskich (później: Nauk Medycznych) ŁTN

Jak wspomniano wyżej (rozdział 2) pierwsza grupa członków Wydziału IV liczyła 14 członków czynnych oraz dwu członków-korespondentów. W rok później (mianowicie dnia 14 grudnia 1950 roku) powołano ośmiu nowych członków czynnych Wydziału IV (Profesorowie: Artur Ber, Jerzy Jakubowski, Marcei Landsberg, Emil Paluch, Feliks Przesmycki, Jerzy Rutkowski, Zygmunt Szymanowski i Wincenty Tomaszewicz) oraz dwu nowych członków-korespondentów (Doktor Bogumił Kozłowski i Doktor Jerzy Perl-Pertyński). Liczba członków Wydziału IV wzrosła zatem do 22 członków czynnych oraz czterech członków korespondentów (7). Grono to długo nie zmieniało się w sposób istotny. Według okresowych sprawozdań Zarządu Towarzystwa (7), w roku 1956 Wydział IV miał 23 członków czynnych i dwu członków korespondentów, w roku 1962 – 23 członków czynnych oraz 9 członków korespondentów. W roku 1970 nie było już zróżnicowania na kategorie członków czynnych i członków korespondentów: Wydział IV liczył 40 członów zwyczajnych. W roku 1973 liczba członów zwyczajnych obniżyła się do 37, natomiast w roku 1977 wzrosła do 40 członków zwyczajnych oraz aż 63 współpracowników. Kategoria współpracowników Wydziału była zjawiskiem ulotnym: figurują oni tylko w sprawozdaniu za rok 1977, potem znów ich nie znajdujemy. W roku 1981 Wydział liczył 37 członów zwyczajnych, w roku 1982: 41, w latach 1983–1985: 45, w latach 1986–1987: 48, w roku 1988: 47, w roku 1989: 45, w roku 1990: 42, w roku 1991: 41, w roku 1992: 40, w latach 1993–1994: 47, w roku 1995: 55. W latach sześćdziesiątych i siedemdziesiątych pojawiają się na liście członów Wydziału coraz liczniejsi profesorowie Wojskowej Akademii Medycznej. Prócz Profesora Jerzego Pertyńskiego (członka ŁTN od roku 1950), spotykamy w wykazie osobowym Wydziału IV z roku 1962 nazwisko Profesora Józefa Borsuka. W roku 1970 członkiem zwyczajnym Wydziału został Profesor Jan Leńko, w roku 1973 Profesor Wiesław Łasiński, w roku 1974 Profesor Zdzisław Ruszczak. W roku 1995 wśród 55 członków zwyczajnych Wydziału IV było dwunastu profesorów Wojskowej Akademii Medycznej. Dwaj członkowie Wydziału IV otrzymali dotychczas godność członka honorowego Towarzystwa. Łódzkie Towarzystwo Naukowe doceniło ofiarną pracę społeczno-naukową Profesora Wacława Markerta, długoletniego wiceprezesa Towarzystwa, nadając mu w dniu 18 kwietnia 1985 r. godność członka honorowego. W dniu 27 marca 1995 r. zgromadzenie ogólne Łódzkiego Towarzystwa Naukowego nadało godność członka honorowego Profesorowi Zdzisławowi Ruszczakowi. Nagrody naukowe Łódzkiego Towarzystwa Naukowego otrzymali dotychczas trzej członkowie zwyczajni Wydziału IV: Profesor Marek Pawlikowski (1984), Profesor Antoni Czernielewski (1989) oraz Profesor Zdzisław Ruszczak (1994).

Wydział IV

4. Władze Wydziału IV ŁTN oraz udział członków Wydziału IV ŁTN w Zarządzie ŁTN i jego Komisjach

Osoby przewodniczących oraz sekretarzy Wydziału IV Łódzkiego Towarzystwa Naukowego zestawiono w tabeli 1.

Niektórzy członkowie Wydziału IV wchodzili w latach ubiegłych lub wchodzą obecnie w skład Władz Towarzystwa oraz Komisji tworzonych przez jego Zarząd. I tak Profesor Wacław Markert był wiceprezesem Łódzkiego Towarzystwa Naukowego w latach 1975–1988, podobnie jak później Profesor Zdzisław Ruszczak (od roku 1988 do chwili obecnej) a ostatnio (od dnia 11 kwietnia 1996 roku) Profesor Jan W. Guzek. W latach 1982–1988 Profesor Zdzisław Ruszczak był zastępcą sekretarza generalnego Towarzystwa. To ostatnie stanowisko zajmował od roku 1994 do roku 1996 Profesor Jan W. Guzek (niezależnie od jednoczesnego wyboru na przewodniczącego Wydziału IV kadencji lat 1994–1997). Członkami Komisji Rewizyjnej Łódzkiego Towarzystwa Naukowego byli lub są następujący członkowie Wydziału IV: Zenon Torzecki (1966–1981), Jan Goldstein (1988–1991) oraz Krzysztof Buczyłko (od 1991 do chwili obecnej). Członkami Komisji Statutowej byli w latach 1960–1962 Stefan Bagiński oraz Józef Sieroszewski. Członkami Komisji Wydawniczej byli: Stefan Bagiński (1960–1962), Wacław Markert (1960–1974), Tadeusz Wasilewski (1971–1973), Tadeusz Pawlikowski (1975–1981), Antoni Prusiński (1975–1981) oraz Zdzisław Ruszczak (1982–1988).

Tabela 1. Władze Wydziału IV ŁTN

Od	Do	Przewodniczący	Sekretarz
1949	1960	Stefan Bagiński	Wacław Markert
1960	1965	Wacław Markert	Józef Sieroszewski
1966	1968	Tadeusz Wasilewski	Wacław Markert
1969	1974	Wacław Markert	Antoni Prusiński
1975	1981	Tadeusz Pawlikowski	Zdzisław Ruszczak
1982	8.04.1985	Marek Pawlikowski	Stanisław Nowak
18.04.1985	19.05.1988	Antoni Czernielewski	Maria Gołębiowska
19.05.1988	27.11.1991	Kazimierz Trznadel	Maria Gołębiowska
27.11.1991	kadencja do 1997 powtórny wybór dn. 23.06.1994	Jan W. Guzek	Teresa Pajszczyk-Kieszkiewiczowa

Przewodniczącym Komisji Popularyzacji Wiedzy (od roku 1966: Komisji Upowszechniania Nauki) był w latach 1960–1968 Profesor Stefan Bagiński a członkami tej Komisji w latach 1966–1970 Profesorowie Józef Chojnowski i Rościsław Kadłubowski, w latach zaś 1978–1985 Profesor Tadeusz

Pawlikowski. Od roku 1991 do chwili obecnej delegatem Wydziału IV ŁTN w Komisji Upowszechniania Nauki ŁTN jest Profesor Krzysztof Buczyłko. Zgodnie z uchwałą Walnego Zgromadzenia członów Wydziału IV ŁTN z dnia 19 maja 1988 roku, przyjął się zwyczaj dokonywania wyboru, poza przewodniczącym i sekretarzem Wydziału, także i zastępcy przewodniczącego Wydziału (jest to funkcja nie wynikająca z postanowień statutu Towarzystwa, zastępca przewodniczącego Wydziału nie wchodzi zatem w skład Zarządu Towarzystwa). Od dnia 19 maja 1988 roku do dnia 27 listopada 1991 roku zastępcę przewodniczącego Wydziału IV był Profesor Jan W. Guzek; od dnia 27 listopada 1991 roku do chwili obecnej (powtórny wybór w dniu 23 czerwca 1994 roku) funkcję tę pełni Profesor Maria Gołębiowska. Od roku 1991 wprowadzono zwyczaj okresowego omawiania spraw wydziałowych w gronie rozszerzonego Prezydium Wydziału IV ŁTN. Poza przewodniczącym, jego zastępcą oraz sekretarzem Wydziału, do grona tego wchodzi obecnie (1996): Profesor Zdzisław Ruszczak (wiceprezes ŁTN i były sekretarz Wydziału IV), Profesor Kazimierz Trznadel (były przewodniczący Wydziału IV) oraz Profesor Jan Baszczyński (łącznik między Wydziałem IV ŁTN a środowiskiem Wojskowej Akademii Medycznej; funkcję tę utworzono do różnie, ponieważ współcześnie ani przewodniczący, ani sekretarz Wydziału nie są pracownikami WAM). Od roku 1994 do zespołu rozszerzonego Prezydium Wydziału IV wszedł redaktor naczelny nowej serii „Folia Medica Lodzense”, Profesor Michał Karasek.

5. Posiedzenia naukowe Wydziału IV ŁTN

Utworzony w dniu 10 grudnia 1949 roku Wydział IV Nauk Lekarskich ŁTN już w roku 1950 zorganizował cztery zebrania naukowe, w czasie których wygłoszono sześć referatów. Przypomnijmy osoby pierwszych referentów: Maurycy Bornsztajn (dwukrotnie), Lucjan Stępień, Wacław Markert, Janusz Sobański i Henryk Lewenfisz. Liczbę posiedzeń naukowych oraz liczbę wygłoszonych referatów w latach 1951–1995 zestawiono w tabeli 2.

Wzorem wielu towarzystw naukowych, w początkowych latach istnienia Wydziału IV ŁTN prace wykonane przez osoby nie będące członkami Wydziału można było wprowadzić do programu posiedzeń naukowych, o ile pozycje takie przedstawiał jeden z członków Wydziału. Dopiero w grudniu roku 1971 (prace Marka Pawlikowskiego oraz L. Wojciechowskiego) a także w roku 1972 (prace Janusza Indulskiego, Mieczysława Mazura i Leszka Woźniaka) pojawiają się w sprawozdaniach z czynności Wydziału, bez wzmianki o stosownej rekomendacji, wystąpienia osób nie będących wówczas członkami Wydziału. Podobne przypadki powtórzyły się w roku 1973. Po roku 1974 sprawozdania z posiedzeń Wydziału nic już nie mówią

Wydział IV

o członkach Wydziału rekomendujących prace wykonane przez osoby spoza grona członów. W tym stanie rzeczy trzeba zapewne przyjąć, iż od lat przeszło dwudziestu pracom przedstawianym przez osoby nie będące członkami ŁTN rekomendacji udzielają przewodniczący oraz sekretarz Wydziału, jako odpowiedzialni za porządek zebrań naukowych.

Tabela 2. Liczba posiedzeń naukowych Wydziału IV ŁTN oraz (w nawiasie) liczba wygłoszonych referatów w latach 1951–1995

1951: 4 (7)	1966: 4 (6)	1981: 2 (2)
1952: 8 (18)	1967: 1 (1)	1982: 1 (1)
1953: 3 (6)	1968: 2 (4)	1983: 2 (2)
1954: 3 (5)	1969: 2 (4)	1984: 3 (5)
1955: 6 (13)	1970: 4 (9)	1985: brak
1956: 2 (4)	1971: 3 (6)	1986: 5 (7)
1957: 4 (10)	1972: 3 (9)	1987: 4 (5)
1958: 3 (6)	1973: 2 (4)	1988: 1 (1)
1959: 6 (14)	1974: 4 (13)	1989: 3 (3)
1960: 5 (11)	1975: 3 (7)	1990: 3 (4)
1961: 5 (15)	1976: 4 (5)	1991: 1 (1)
1962: 2 (4)	1977: 3 (3)	1992: 4 (7)
1963: 5 (10)	1978: 3 (5)	1993: 3 (4)
1964: brak	1979: 4 (5)	1994: 4 (9)
1965: 1 (2)	1980: 1 (2)	1995: 7 (17)

Wydział IV organizował i nadal okresowo organizuje (a zwyczaj ten ostatnio utrwała się coraz bardziej) posiedzenia i sympozja poświęcone prezentacji sylwetek zasłużonych członków Wydziału oraz ich dorobku naukowego. I tak w dniu 26 stycznia 1978 roku odbyło się posiedzenie poświęcone osiągnięciom w pracy naukowej i zawodowej Profesora Wacława Markerta, wiceprezesa ŁTN; po latach, już po śmierci Profesora, odbyło się w dniu 27 lutego 1992 roku uroczyste posiedzenie poświęcone Jego pamięci. W dniu 13 grudnia 1979 roku Wydział zorganizował posiedzenie poświęcone prezentacji pracy badawczej Profesora Tadeusza Pawlikowskiego; później, w pierwszą rocznicę śmierci, zorganizowano w dniu 21 kwietnia 1986 roku uroczyste zebranie poświęcone Jego pamięci. W dniu 27 stycznia 1994 roku odbyło się posiedzenie, którego przedmiotem była prezentacja osiągnięć naukowych Profesora Zdzisława Ruszczaka. W dniu 16 czerwca 1994 roku odbyło się sympozjum poświęcone prezentacji osiągnięć naukowych Profesorów: Aliny Komorowskiej, Antoniego Blichowskiego, Jerzego Brzezińskiego, Ludwika Mazurka, Wojciecha Pogorzelskiego i Zenona Torzeckiego a w dniu 12 grudnia 1994 roku podobne sympozjum poświęcone Profesorom: Marii Gołębiowskiej, Zofii Olszewskiej, Wiesławie Partykowej, Ludomirowi Bieniasowi, Kazimierzowi Rybińskiemu i Kazimierzowi Trznadłowi.

W roku 1995 posiedzenia jubileuszowe poświęcono prezentacji dorobku naukowego i zawodowego następujących Profesorów: Leszka Woźniaka (w dniu 30 stycznia), Aliny Komorowskiej (w dniu 3 kwietnia), Władysława Tkaczewskiego (w dniu 24 kwietnia) oraz Wiesława Łasińskiego (w dniu 11 grudnia). W dniu 9 października 1995 roku wspólnie z Radą Instytutu Endokrynologii Akademii Medycznej w Łodzi zorganizowano uroczyste posiedzenie poświęcone 50-leciu pierwszej w Polsce Katedry Endokrynologii, utworzonej na Wydziale Lekarskim Uniwersytetu Łódzkiego.

6. Działalność wydawnicza Wydziału IV ŁTN W latach 1951–1967

Wydział IV ŁTN wydawał w języku polskim „Prace Wydziału IV ŁTN” jako broszurki kolejno numerowane. Jako pierwszą wydano w roku 1951 rozprawę Lucjana Stępnia „Badania nad powstawaniem tarczy zastoinowej”. Pełny wykaz „Prac Wydziału IV ŁTN”, obejmujący 63 pozycje, znajduje się na końcowych (bez paginacji) stronach tomu 14 „Folia Medica Lodzensia”, wydanego w roku 1971. Autorami publikacji zestawionych w tym wykazie były niemal bez wyjątku osoby związane z Akademią Medyczną w Łodzi (9). Niektóre z prac wygłaszanych na posiedzeniach Wydziału IV publikowano następnie w periodyku „Bulletin de la Societe des Sciences et des Lettres de Łódź” a także w „Sprawozdaniach z czynności i posiedzeń ŁTN”. W publikowanej od roku 1961 serii popularno-naukowej „Szlakami nauki” znajdujemy niektóre pozycje opracowane przy współudziale Wydziału IV. Najbardziej znaczącą pozycją w działalności wydawniczej Wydziału IV ŁTN były i są nadal (bo wznowiono je w roku 1994) „Folia Medica Lodzensia”. Pierwszą serię tego czasopisma wydawano z pomocą finansową Polskiej Akademii Nauk od roku 1966 do roku 1973. W tym czasie ukazało się dwadzieścia tomów, wydawanych jako pojedyncze zeszyty w liczbie dwa lub trzy tomy rocznie. W roku 1966 ukazały się dwa tomy (1 i 2), w roku 1967 trzy tomy (3, 4 i 5), w latach 1968–1970 po dwa tomy rocznie (tomy od 6 do 11), w latach 1971–1973 po trzy tomy rocznie (tomy od 12 do 20). Zróżnicowana objętość poszczególnych woluminów wahała się od 112 do 202 stron. Szczególny charakter miał tom 14, poświęcony pamięci pierwszego przewodniczącego Wydziału IV ŁTN, Profesora Stefana Bagińskiego, zmarłego w dniu 26 października 1969 roku Redaktorem naczelnym „Folia” był przez cały czas ich istnienia Profesor Waław Markert, sekretarzem Redakcji Doktor Egida Tydelska. Począwszy od tomu 12 (1971) uwidoczniło na odwrocie strony tytułowej skład Komitetu Redakcyjnego, ten sam w latach 1971–1973: Józef Waław Grott, Eufemiusz Herman, Tadeusz Jędrzejowski, Włodzimierz Musiał, Aleksander Pruszczyński, Józef Sieroszewski, Kazimierz Sroczyński, Tadeusz Wasilewski (wszyscy byli profesorami Wydziału Lekarskiego Aka-

Wydział IV

demii Medycznej w Łodzi). „Folia” rozprowadzano wśród odbiorców krajowych, głównie bibliotek; odbiorcy z zagranicy mogli nabywać wydawnictwa ŁTN (w tym również „Folia Medica Lodzensia” oraz prace Wydziału IV) za pośrednictwem ówczesnego monopolisty w tym zakresie: państwowej agencji „Ars Polona” w Warszawie. Obok Łódzkiego Towarzystwa Naukowego, wymianę z licznymi bibliotekami zagranicznymi prowadziły biblioteki Akademii Medycznej w Łodzi oraz Uniwersytetu Łódzkiego. Nakład „Folia”, początkowo w wysokości 500+110 egzemplarzy (tomy 1–8) lub 500+135 egzemplarzy (tom 9), później obniżył się do 400+110 egzemplarzy (tomy 10–15) a nawet do 350+110 egzemplarzy (tomy 16–20), co może – choć nie musi – świadczyć o zmniejszającym się zapotrzebowaniu. Wśród ogółem 107 rozpraw zamieszczonych w dwudziestu tomach „Folia Medica Lodzensia” (tj. średnio 5–6 artykułów w zeszytcie), 97 pozycji pochodziło z jednostek Akademii Medycznej w Łodzi i tylko sześć z placówek Wojskowej Akademii Medycznej (pewne znaczenie mogło tu mieć, być może, rytmiczne wydawanie „Biuletynu WAM”). Cztery artykuły – w tym trzy z Akademii Medycznej i jeden z WAM – wykonano we współpracy z oddziałami szpitali miejskich lub rejonowych. Z porównania objętości poszczególnych tomów „Folia” i liczby zamieszczanych tam publikacji wynika, iż objętość tych ostatnich była znaczna (co najmniej kilkanaście, często kilkadziesiąt stron druku). Były to więc raczej długie dysertacje, niż zwięzłe doniesienia, co wyraźnie odbiegało od wymogu treściwego redagowania doniesień badawczych. Jeżeli porównamy wymienioną objętość pozycji drukowanych w języku polskim w „Folia” z bardziej zwięzłymi publikacjami zamieszczanymi np. w tym samym czasie w „Annals of the Medical Section of the Polish Academy of Sciences” (periodyku również dotowanym przez PAN), to nasuwa się domniemanie, jakie – przynajmniej po części – względy mogły przyczynić się, obok obniżenia nakładu, do decyzji likwidacji czasopisma w roku 1973. W krótkim tekście „Od Redakcji” zamieszczonym w ostatnim (tj. 20) tomie „Folia” Profesor Markert napisał: „Folia Medica Lodzensia” są „pismem regionalnym, wydawanym przez Łódzkie Towarzystwo Naukowe, subsydiowanym z funduszków Polskiej Akademii Nauk.(...) XX zeszyt „Folia Medica Lodzensia” jest zeszytem ostatnim i pismo więcej ukazywać się nie będzie. Pozostaje podziękowanie wszystkim...”. Tak zatem, decyzją ówczesnych władz administracyjnych PAN, zakończył się w roku 1973 pierwszy okres wydawania „Folia”. Dopiero w roku 1994 powstały warunki odpowiednie dla wznowienia wydawania czasopisma, które w intencji Redakcji i Władz Wydziału IV ŁTN ma zamieszczać zarówno prace oryginalne (kliniczne i doświadczalne), jak i pogładowe. Prace pogładowe pisane są po polsku, w pracach oryginalnych preferowany jest język angielski. Redaktorem wznowionych „Folia Medica Lodzensia” jest Profesor Michał Karasek (AM), jego zastępcami Profesorowie Józef Drzewowski (AM) i Andrzej Radek (WAM), sekretarzem Doktor Jacek Kasznicki (AM).

W skład Komitetu Redakcyjnego weszli Profesorowie: Leszek Woźniak (AM; przewodniczący Komitetu), Jan Baszczyński (WAM), Jan Berner (AM), Henryk Chmielewski (WAM), Jan Goch (WAM), Jan W. Guzek (AM), Marek Pawlikowski (AM), Teresa Pajszczyk-Kieszkiewicz (AM), Stefan Skotnicki (Uniwersytet w Nijmegen, Holandia), Andrzej Szmigielski (AM), Kazimierz Trznadel (WAM), Ryszard Wierzbicki (AM), Krystian Zołyński (WAM). Zeszyt I tomu 21 „Folia Medica Lodzensia” (tj. pierwszy zeszyt drugiej serii tego czasopisma) ukazał się w nakładzie 300 egzemplarzy wiosną 1994 roku. Obecnie (wrzesień 1996 roku) drukowany jest zeszyt pierwszy tomu 23.

7. Działalność Wydziału IV ŁTN w zakresie upowszechniania nauki

Wydział IV Łódzkiego Towarzystwa Naukowego żywo uczestniczył w akcjach popularyzujących osiągnięcia nauki a przeznaczonych dla szerokiego grona odbiorców. Już w roku 1953 w ramach cyklu „Najnowsze zdobycze medycyny” wygłoszono odczyty cieszące się znacznym powodzeniem (średnia frekwencja ponad stu słuchaczy – 10). Przypomnijmy osoby pierwszych referentów z roku 1953, przeważnie członków Wydziału IV Nauk Lekarskich ŁTN: Jerzy Rutkowski, Stefan Bagiński, Eufemiusz Herman, Artur Ber, Wacław Markert, Jerzy Brzeziński, Tadeusz Wierzbicki, Wanda Czaban i Jan Chomiczewski. Tytuły następných cyklów odczytów popularnonaukowych oraz liczbę wygłoszonych prelekcji zestawiono sumarycznie w tabeli 3. Informacje bardziej szczegółowe (nazwiska referentów oraz tytuły wykładów) znajdują się w odpowiednich rozdziałach „Sprawozdań z czynności i posiedzeń ŁTN” (7).

Tabela 3. Cykle odczytów popularno-naukowych w latach 1954–1966

Rok	Tytuł cyklu odczytów	Liczba odczytów w ramach cyklu
1954	Zdobycze medycyny	13
1954	Tajemnice życia	10
1955	Z najnowszych osiągnięć medycyny	14
1956	Rola hormonów w ustroju	5
1957	Znaczenie układu nerwowego w życiu człowieka	4
1957	Nadciśnienie	3
1957	Z zagadnień psychologii i psychopatologii	14
1957	Higiena kobiety	2
1958	Choroby serca: leczenie i zapobieganie	8
1959	Zagadnienia teorii ewolucji	2
1959	Walka z alkoholizmem	3
1960	Problemy dorastającej młodzieży	1
1961	Zdobycze współczesnej medycyny	10
1962	Człowiek współczesny: od fizjologii do psychologii	6

Wydział IV

1963	Wiedza o człowieku	1
1963	Fizjopatologia układu nerwowego	4
1963	Choroby wrzodowe i nowotworowe	3
1963	Gerontologia i profilaktyka	2
1963	Odżywianie	2
1964	Problemy alkoholizmu	1
1964	Z zagadnień medycyny sądowej	5
1964	Ziółolecznictwo	8
1965	Choroby serca	4
1966	Z zagadnień chirurgii i neurochirurgii	3
1966	Teratologia	1
1966	Fizjologia kliniczna	2

Począwszy od roku 1967 w sprawozdaniach rocznych ŁTN ujmowano odczyty popularno-naukowe łącznie dla każdego z wydziałów Towarzystwa. Pozycje odnoszące się do Wydziału IV były określane jako „Cykl medyczny”. Liczba odczytów wygłoszonych w ramach tej działalności Wydziału IV ŁTN kształtowała się od roku 1967 jak następuje: 1967 – 14; 1968 – 7; 1969 – 7; 1970 – 2; 1971–1973 – 5, 1979 – 1, 1982 – 1; 1983 – 2. W okresowych sprawozdaniach zamieszczanych w „Sprawozdaniach z czynności i posiedzeń ŁTN” (7) brak jest informacji o podobnej działalności w latach 1974–1978, 1980–1981, 1984–1992. W roku 1993 przy współpracy Wydziału odbyły się dwa sympozja popularnonaukowe „Trendy rozwojowe w onkologii” oraz „Biologiczne aspekty zespołu AIDS”, zorganizowane wspólnym wysiłkiem członków Wydziału, pracowników Akademii Medycznej i Wojskowej Akademii Medycznej. Członkowie Wydziału IV a niekiedy także zaproszeni goście wygłaszali wykłady przeznaczone dla ogółu członów Towarzystwa. I tak w roku 1967 Profesor Antoni Horst z Akademii Medycznej w Poznaniu wystąpił na ogólnym zebraniu członów Towarzystwa z wykładem „Podstawowe kierunki rozwojowe nauk medycznych”. Później podobne wykłady wygłaszali członkowie Wydziału IV: Józef Chojnowski (w roku 1970), Marian Stefanowski (w roku 1971) a także Tadeusz Bogdanik (w roku 1972) i Stanisław Cwynar (w roku 1972). Dla członków Łódzkiego Towarzystwa Naukowego, zebranych na zgromadzeniach ogólnych, wygłaszali wykłady: Tadeusz Pawlikowski w dniu 6 czerwca 1982 roku („Rytmy biologiczne [biorytmy]”) oraz Wanda Lasota w dniu 19 maja 1988 roku („Wpływ skażenia środowiska na jakość zdrowotną żywności”). W początku lat osiemdziesiątych pracownicy naukowcy z Akademii Medycznej i Wojskowej Akademii Medycznej, w części związani z Wydziałem IV ŁTN, bywali prelegentami na sesjach popularnonaukowych, organizowanych wspólnie z tzw. uniwersytetem trzeciego wieku (dla przykładu można przypomnieć wykład Profesora Wacława Markerta „Wybrane zagadnienia z zakresu zdrowia osób trzeciego wieku”, wygłoszony dnia 20 maja 1983 roku). Można także wrócić myślą do organi-

Wydziały ŁTN 1936–2011

zowanych przy współudziale Wydziału IV Nauk Medycznych ŁTN sesji „Antoni Kępiński – człowiek i dzieło” (w dniu 10 grudnia 1982 roku) oraz „Człowiek starszy – istota nieznana” (w dniu 15 listopada 1982 roku). Duże zasługi dla współpracy Wydziału IV Nauk Medycznych ŁTN z uniwersytetem trzeciego wieku w Łodzi położył zmarły w roku 1985 przewodniczący Wydziału IV ŁTN (kadencja 1975–1981) Profesor Tadeusz Pawlikowski.

Przypisy

1. Vieweger, T.: Przemówienie wygłoszone na walnym zgromadzeniu w dniu 4 grudnia 1938 roku. W: *Towarzystwo Przyjaciół Nauk w Łodzi*, 19.II.1936 – 31.III.1939 Łódź, 1939. str. 5–8.
2. Dylík, J.: *Powstanie Łódzkiego Towarzystwa Naukowego na tle kulturalnego rozwoju środowiska*. Sprawozdania z czynności i posiedzeń ŁTN (do 30.VI.1946). Rok I, nr 1. Łódź, 1947. Str. 3–11.
3. *Towarzystwo Przyjaciół Nauk w Łodzi*. 19.II.1936 – 31.III.1939. Łódź, 1939.
4. Lorentz, Z.: *Sprawozdanie przedstawione na walnym zgromadzeniu w dniu 4 grudnia 1938 r.* W: *Towarzystwo Przyjaciół Nauk w Łodzi*, 19.II.1936 – 31.III.1939. Łódź, 1939. Str. 9–14.
5. Lorentz, Z.: *Sprawozdanie przedstawione na walnym zgromadzeniu w dniu 28 kwietnia 1939 r.* W: *Towarzystwo Przyjaciół Nauk w Łodzi*, 19.II.1936 – 31.III.1939. Łódź, 1939. Str. 14–17.
6. Śmiech, W.: *Pięćdziesięciolecie Łódzkiego Towarzystwa Naukowego*. W: 50-lecie ŁTN, Łódź. 1987. Str. 19–27.
7. *Sprawozdania z czynności i posiedzeń ŁTN*: Rok I nr 1 (do 30.VI.1946), Łódź, 1947; Rok I nr 2 (do 31.III.1946), Łódź, 1947; Rok II nr 1(3), (do 30.VI.1947), Łódź, 1947; Rok II nr 2(4), (do 31.XII.1947), Łódź, 1948; Rok III nr 1(5), (do 30.VI.1948), Łódź, 1949; Rok III nr 2(6), (do 31.XII.1948), Łódź, 1950; Rok IV nr 1(7), (do 30.VI.1949), Łódź, 1950; Rok IV nr 2(8), (do 31.III.1949), Łódź, 1952; Rok V nr 1(9), za rok 1950, Łódź, 1952; Rok VI nr 1(10), (do 30.VI.1951), Łódź, 1952; Rok VI (2), VII, VIII, IX [1951 (II) – 1954], Łódź, 1956; Rok X (1955), Łódź, 1956; Rok XI (1956), Łódź, 1957; Rok XII (1957), Łódź, 1957; Lata 1957-1962, Łódź, 1965; Lata 1963-1970, Łódź, 1977; Lata 1971-1973, Łódź, 1977; Lata 1974-1977, Łódź, 1979; Lata 1978-1981, Łódź, 1987; Lata 1982-1991, Łódź, 1993; Rok 1992, Łódź, 1993; Rok 1992, Łódź, 1993; Rok 1994, Łódź, 1994; Rok 1995, Łódź, 1995.
8. Guzek, J.W.: *Wydział IV Nauk Medycznych Łódzkiego Towarzystwa Naukowego*. W: *Opieka zdrowotna w Łodzi od 1945 roku*, red. Jan Fijałek i Janusz Indulski, nakładem Akademii Medycznej w Łodzi, Łódź 1995, str. 149–167.
9. Guzek, J.W.: *Udział Akademii Medycznej w Łodzi w pracach Wydziału IV Nauk Medycznych Łódzkiego Towarzystwa Naukowego*. *Annales Acad. Med. Lodzensis* 1995, suppl. 31; Materiały jubileuszowej sesji naukowo-historycznej - 50 lat Łódzkich Wydziałów Medycznych, str. 79–85.
10. Kuchowicz, Z.: *Popularyzacja wiedzy*. W: *50-lecie Łódzkiego Towarzystwa Naukowego*, Łódź, 1987, str. 39–43.

Wydział IV

CZEŚĆ II

Władze

Wydziału IV – Nauk Medycznych

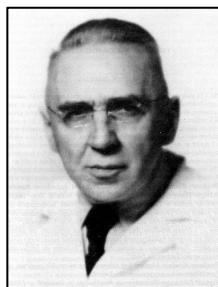
- 1949–1960.** Stefan Bagiński – przewodniczący, Waław Markert – sekretarz.
1960–1965. Waław Markert – przewodniczący, Józef Sieroszewski – sekretarz.
1966–1968. Tadeusz Wasilewski – przewodniczący, Waław Markert – sekretarz.
1969–1974. Waław Markert – przewodniczący, Antoni Prusiński – sekretarz.
1975–1981. Tadeusz Pawlikowski – przewodniczący, Zdzisław Ruszczak – sekretarz.
1982–1985. Marek Pawlikowski – przewodniczący, Stanisław Nowak – sekretarz.
1985–1988. Antoni Czernielewski – przewodniczący, Maria Gołębiowska – sekretarz.
1988–1991. Kazimierz Trznadel – przewodniczący, Maria Gołębiowska – sekretarz.
1991–1997. Jan Guzek – przewodniczący, Teresa Pajszczyk-Kieszkiewicz – sekretarz.
1997–2003. Marek Pawlikowski – przewodniczący, Jerzy Mikucki – wiceprzewodniczący, Teresa Pajszczyk-Kieszkiewicz – sekretarz.
2004–2005. Marek Pawlikowski – przewodniczący, Andrzej Joss – wiceprzewodniczący, Teresa Pajszczyk-Kieszkiewicz – sekretarz.
Od 2006. Marek Pawlikowski – przewodniczący, Kazimierz Jędrzejewski – wiceprzewodniczący, Teresa Pajszczyk-Kieszkiewicz – sekretarz.

Stefan Bagiński

Przewodniczący Wydziału IV. ŁTN (1949–1960)

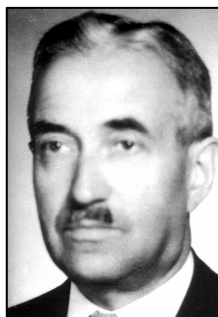
Prof. Stefan Bagiński (1892–1969), histolog. Kierownik Katedry i Zakładu Histologii Wydziału Lekarskiego Uniwersytetu Łódzkiego i Akademii Medycznej w Łodzi (1945–1962). Dziekan Wydziału Lekarskiego (1949–1960). Wiceprezes ŁTN w latach 1960–1962.

Wacław Markert

Sekretarz (1949–1960, 1966–1968) i przewodniczący (1960–1965, 1969–1974) Wydziału IV. ŁTN

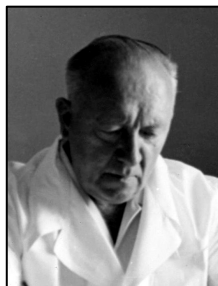
Prof. Wacław Markert (1989–1992) – Członek Honorowy ŁTN (1985). Internista. Kierownik III Kliniki Chorób Wewnętrznych Akademii Medycznej w Łodzi w latach 1947–1967. W latach 1951–1955 prorektor ds. nauki w AM w Łodzi. *Doctor honoris causa* AM w Łodzi (1978). Wiceprezes Łódzkiego Towarzystwa Naukowego w latach 1975–1988.

Józef Sieroszewski

Sekretarz Wydziału IV. ŁTN (1960–1965)

Prof. Józef Sieroszewski (1909–1987), położnik-ginekolog. Kierownik I Katedry Położnictwa i Chorób Kobietych (1950–1970) Akademii Medycznej w Łodzi. Dyrektor Instytutu Położnictwa i Ginekologii, kierownik Kliniki Ginekologii Operacyjnej (1971–1980). Prorektor ds. nauczania AM w Łodzi (1952–1954). Prorektor ds. klinicznych AM w Łodzi (1962–1965). Przewodniczący Polskiego Towarzystwa Ginekologicznego (1962–1965).

Tadeusz Wasilewski

Przewodniczący Wydziału IV. ŁTN (1966–1968)

Prof. Tadeusz Wasilewski (1906–1974), anatom, dermatolog. Kierownik Katedry Anatomii Prawidłowej (1945–1972) Wydziału Lekarskiego Uniwersytetu Łódzkiego (1945–1949), a następnie Wydziału Lekarskiego Akademii Medycznej w Łodzi (1950–1972). Prodziekan ds. nauczania (1951–1958) i dziekan Wydziału Lekarskiego AM w Łodzi (1958–1962).

Wydział IV

Antoni Prusiński

Sekretarz Wydziału IV. ŁTN (1969–1974)

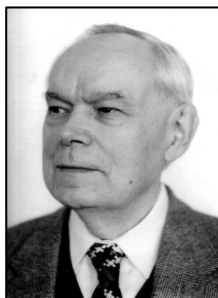
Prof. Antoni Prusiński (ur. 1925), neurolog. Kierownik neurologii Akademii Medycznej w Łodzi (1963–1995). Prodziekan ds. nauki (1972–1981). *Doctor honoris causa* AM w Łodzi (1997).

Tadeusz Pawlikowski

Przewodniczący Wydziału IV. ŁTN (1975–1981)

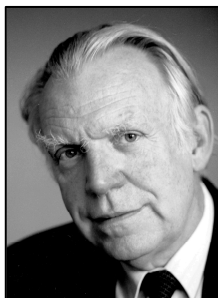
Prof. Tadeusz Pawlikowski (1904–1985), endokrynolog, histolog, pediatra. Kierownik Katedry Histologii Śląskiej Akademii Medycznej. Kierownik Katedry I Kliniki Endokrynologii (1957–1975) i dyrektor Instytutu Endokrynologii (1975) Akademii Medycznej w Łodzi. Twórca łódzkiej szkoły endokrynologicznej. Prodziekan ds. nauki (1960–1975). Rektor AM w Łodzi (1965–1968). *Doctor honoris causa* AM w Łodzi (1975). *Doctor honoris causa* AM w Zabrzu (1978).

Zdzisław Ruszczak

Sekretarz Wydziału IV. ŁTN (1975–1981)

Prof. Zdzisław Ruszczak (1924–2004) – Nagroda Naukowa ŁTN (1994). Członek Honorowy ŁTN (1995). Dermatolog. Kierownik Kliniki Dermatologicznej Wojskowej Akademii Medycznej w Łodzi w latach 1967–1991. Szef zespołu klinicznego w latach 1970–1974. Prorektor ds. klinicznych (1973). *Doctor honoris causa* WAM w Łodzi (2002). Wiceprezes ŁTN w latach 1988–1996.

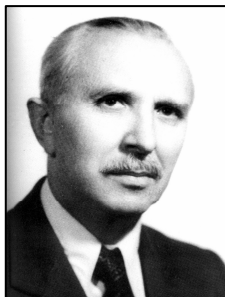

Marek Pawlikowski

Przewodniczący Wydziału IV. ŁTN (1982–1985, od 1997)

Prof. Marek Pawlikowski – Nagroda Naukowa ŁTN (1984 i 2007). Członek Honorowy ŁTN (2005). Neuroendokrynolog, endokrynolog, neurolog. Kierownik Zakładu Endokrynologii Doświadczalnej i Diagnostyki Hormonalnej (1975–2005) Akademii Medycznej w Łodzi. Dyrektor Instytutu Endokrynologii (1975–1987 i 1990–2004). Prodziekan ds. nauki (1981–1984). Proroktor ds. nauki (1985–1987). Rektor AM w Łodzi (1987–1990). Profesor w Uniwersytecie w Lyonie (1992–1993).

Doctor honoris causa Uniwersytetu Medycznego w Łodzi (2007). *Doctor honoris causa* Uniwersytetu Medycznego w Zabrzu (2009).

Stanisław Nowak

Sekretarz Wydziału IV. ŁTN (1982–1985)

Doc. Stanisław Nowak (1917–1988), pediatra. Kierownik II Kliniki Chorób Dzieci Akademii Medycznej w Łodzi (1965–1986).

Antoni Czernielewski

Przewodniczący Wydziału IV. ŁTN (1985–1988)

Prof. Antoni Czernielewski (1920–1989), dermatolog. Kierownik Katedry i Kliniki Dermatologii Akademii Medycznej w Łodzi (1967–1989).

Wydział IV

Maria Gołębiewska

Sekretarz Wydziału IV. ŁTN (1985–1991)

Prof. Maria Gołębiewska, pediatra. Kierownik Kliniki Propeudyki Pediatrii Akademii Medycznej w Łodzi (1976–1994).

Kazimierz Trznadel

Przewodniczący Wydziału IV. ŁTN (1988–1991)

Prof. Kazimierz Trznadel, internista-nefrolog. Kierownik Kliniki Nefrologii Wojskowej Akademii Medycznej w Łodzi (1974–1991). Dziekan Wydziału Lekarskiego (1974–1977). Prorektor ds. klinicznych WAM w Łodzi (1980–1984). Naczelnny specjalista w dziedzinie toksykologii (1982–1999). *Doctor honoris causa* WAM w Łodzi (2002).

Jan Wojciech Guzek

Przewodniczący Wydziału IV. ŁTN (1991–1997)

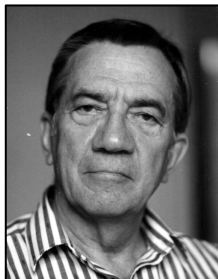
Prof. Jan Guzek (1924–2003), Członek Honorowy ŁTN (2001). Fizjolog i fizjopatolog. Kierownik Katedry i Zakładu Patofizjologii Akademii Medycznej w Łodzi (1974–1994).

Teresa Pajszczyk-Kieszkiewicz

Sekretarz Wydziału IV. ŁTN (od 1991)

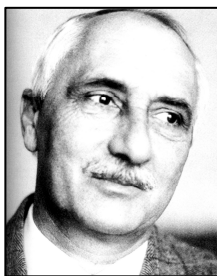
Prof. Teresa Pajszczyk-Kieszkiewicz – Nagroda Naukowa ŁTN (1999). Członek Honorowy ŁTN (2001). Laureatka Medalu ŁTN (Medal nr 16 nadany w roku 2010). Położnik-ginekolog. Kierownik Kliniki Patologii Ciąży Akademii Medycznej w Łodzi (1962–2000). Wicedyrektor Instytutu Ginekologii i Położnictwa AM w Łodzi (1982–2000).

Jerzy Mikucki

Wiceprzewodniczący Wydziału IV. ŁTN (1997–2003)

Prof. Jerzy Mikucki (1930–2009), przewodniczący obchodów 70-lecia ŁTN, autor opracowania *Oficyna Wydawnicza „Łódzkie Towarzystwo Naukowe” w latach 1947–2008*. Autor wystawy *Oficyna Wydawnicza Łódzkie Towarzystwo Naukowe w latach 1947–2008*. Członek Honorowy ŁTN (2007). Laureat Medalu ŁTN (Medal Nr 11 nadany w roku 2009). Mikrobiolog. Kierownik Zakładu Mikrobiologii Akademii medycznej w Łodzi (1973–2000). Prodziekan Wydziału Farmacji AM w Łodzi ds. nauczania (1976–1981). Prorektor AM w Łodzi (1984–1990). Pełnomocnik ds. budowy Centrum Kliniczno-Dydaktycznego AM w Łodzi (1991–2000). Wiceprezes ŁTN w latach 2003–2009.

Andrzej Joss

Wiceprzewodniczący Wydziału IV. ŁTN (2004–2005)

Prof. Andrzej Joss, kierownik Kliniki Chirurgii Akademii Medycznej w Łodzi (2002–2005). Dziekan Wydziału Lekarskiego AM w Łodzi (1996–2002).

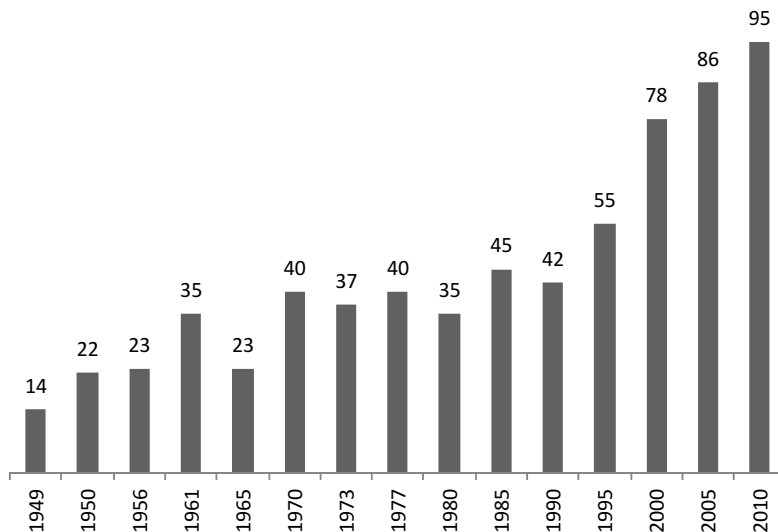

Kazimierz Jędrzejewski

Wiceprzewodniczący Wydziału IV. ŁTN (od 2006)

Prof. Kazimierz Jędrzejewski, kierownik Katedry Anatomii Prawidłowej Uniwersytetu Medycznego w Łodzi (1999–2011). Prodziekan ds. nauki Wydziału Lekarskiego Akademii Medycznej w Łodzi (1996–2002). Dziekan Wydziału Lekarskiego AM i UM w Łodzi (2006–2008).

Członkowie Wydziału IV

Ryc. 1. Liczby członków Wydziału IV. ŁTN w latach 1946–2010

Godność Członka Honorowego ŁTN otrzymali:

Prof. Wacław Markert (1985).

Prof. Zdzisław Ruszczak (1995) – w uznaniu dwudziestoletniej aktywnej działalności społecznej na rzecz środowiska naukowego miasta i regionu, a szczególnie Łódzkiego Towarzystwa Naukowego oraz za wybitne osiągnięcia w dziedzinie dermatologii.

Prof. Leszek Woźniak (1998) – w uznaniu aktywnej działalności społecznej na rzecz Łódzkiego Towarzystwa Naukowego, środowiska naukowego miasta i regionu oraz za wybitne osiągnięcia w organizacji systemu opieki paliatywnej chorych na nowotwory i w badaniach nad nowotworami.

Prof. Jan Wojciech Guzek (2001) – w uznaniu działalności społecznej na rzecz Łódzkiego Towarzystwa Naukowego oraz za wybitne osiągnięcia w zakresie nauk medycznych.

Prof. Teresa Pajszczyk-Kieszkwicz (2001) – w uznaniu aktywnej działalności społecznej na rzecz Łódzkiego Towarzystwa Naukowego, środowiska naukowego miasta oraz za wybitne osiągnięcia w zakresie nauk medycznych.

Prof. Marek Pawlikowski (2005) – w uznaniu aktywnej działalności na rzecz łódzkiego środowiska naukowego oraz wybitne osiągnięcia w zakresie nauk biomedycznych.

Prof. Jerzy Mikucki (2007) – *za wieloletnią bezinteresowną pracę dla dobra Łódzkiego Towarzystwa Naukowego.*

Laureatami **Medalu Łódzkiego Towarzystwa Naukowego** są:

Prof. Jerzy Mikucki (Medal nr 11 nadany w roku 2009).

Prof. Teresa Pajszczyk-Kieszkiewicz (Medal nr 16 nadany w roku 2010).

Laureatami **Nagrody Naukowej Łódzkiego Towarzystwa Naukowego** są:

Prof. Marek Pawlikowski (1984) – *za wybitne osiągnięcia w dziedzinie badań nad neurohormonalną kontrolą proliferacji komórkowej w gruczołach dokrewnych.*

Prof. Antoni Czernielewski (1989) – *za wybitne osiągnięcia naukowe.*

Prof. Zdzisław Ruszczak (1994) – *za całokształt działalności naukowej, a szczególnie za wybitne osiągnięcia w dziedzinie dermatologii.*

Prof. Teresa Pajszczyk-Kieszkiewicz (1999) – *za całokształt działalności naukowej w dziedzinie ginekologii i położnictwa, a szczególnie za osiągnięcia w zakresie profilaktyki przedwczesnego porodu i stworzenie systemu opieki nad kobietami ciężarnymi z chorobami układu krążenia.*

Prof. Maria Krzemińska-Pakuła (2005) – *za całokształt wybitnych osiągnięć o randze międzynarodowej w dziedzinie badań naukowych i leczenia chorób układu krążenia, a w szczególności za wprowadzenie nowoczesnych metod diagnostyki.*

Prof. Marek Pawlikowski (2007) – *za osiągnięcia w dziedzinie endokrynologii, a zwłaszcza neuroendokrynologii i endokrynologii onkologicznej.*

W serii wydawniczej **Sylwetki Łódzkich Uczonych** uczczono piętnastu członków Wydziału IV:

Profesor Zdzisław Ruszczak (z. 10, 1993; red. z. A. Kaszuba), **Profesor Leszek Woźniak** (z. 15, 1994; red. z. A. Szadowska), **Profesor Wacław Markert** (z. 17, 1994; red. z. T. Pajszczyk-Kieszkiewicz), **Profesor Alina Komorowska** (z. 19, 1995; red. z. T. Pajszczyk-Kieszkiewicz), **Profesor Władysław Tkaczewski** (z. 20, 1995; red. z. M. Dutkiewicz), **Profesor Marek Pawlikowski** (z. 23, 1995; red. z. H. Stępień), **Profesor Tadeusz Pawlikowski** (z. 25, 1995; red. z. H. Stępień i J. Zarzycki), **Profesor Wiesław Łasiński** (z. 28, 1995; red. z. A. Sikorski), **Profesor Andrzej Alichniewicz** (z. 46, 1998; red. z. J. Berner), **Profesor Jerzy Roźniński** (z. 53, 1999; red. z. D. Nowak), **Profesor Jan Wojciech Guzek** (z. 54, 1999; red. z. R. Dąbrowski), **Profesor Jan Berner** (z. 65, 2002; red. z. L. Woźniak), **Profesor Maria Gołębiewska** (z. 74, 2004; red. z. D. Chlebna-Sokół), **Profesor Ludwik Jerzy Mazurek** (z. 78, 2005; red. z. R. Maranda, Z. Salska, P. Wędzikowski), **Profesor Maria Krzemińska-Pakuła** (z. 90, 2008; red. z. J. Drożdż).

Wydział IV

Seria wydawnicza **Moja droga do nauki** zawiera publikacje autorskie następujących członków Wydziału IV: *Profesora Marka Pawlikowskiego* (1996), *Profesora Andrzeja Kurnatowskiego* (1997), *Profesora Leszka Woźniaka* (1997), *Profesora Jerzego Roźnieckiego* (2000), *Profesora Jana Bernera* (2002), *Profesora Jana W. Guzka* (2002), *Profesora Kazimierza Rybińskiego* (2002), *Profesora Władysława Tkaczewskiego* (2002), *Profesora Juliana Linieckiego* (2006).

Czasopisma i serie wydawnicze redagowane przez Wydział IV

Folia Medica Lodziensia jest wydawnictwem łódzkiego środowiska medycznego, otwartym dla przedstawicieli nauk medycznych z całego kraju. Zasięg *Folia Medica Lodziensia* jest ponadregionalny. Docierają one nie tylko do środowisk naukowych regionu i kraju, ale także do lekarzy praktyków. Ponadto czasopismo trafia do bibliotek zagranicznych w ramach wymiany międzybibliotecznej. *Folia Medica Lodziensia* są wydawane jako półrocznik. W czasopiśmie drukowane są prace oryginalne (kliniczne i doświadczalne) oraz prace pogładowe. W ostatnich tomach szczególnie nacisk położono na prace pogładowe zamawiane przez Redakcję u wybitnych specjalistów z różnych dyscyplin medycznych i mające wyraźny aspekt edukacyjny. Od roku 2002 wydawane są także rozprawy habilitacyjne jako suplementy bądź zeszyty. Pierwszy tom ukazał się w roku 1965. Przerwa w wydawaniu: 1973–1994. Reedycja: 1995 – do dziś.

Redaktorzy: W. Markert (t. 1), W. Markert, E. Tydelska (t. 2–20), M. Karasek (t. 21–32), K. Winczyk (od t. 33).

Prace Wydziału IV Nauk Medycznych – rozprawa Lucjana Stępnia: *Badania nad powstawaniem tarczy zastoinowej* (1951).

Funkcje pełnione w Zarządzie ŁTN

1960–1962. Prof. Stefan Bagiński – wiceprezes.

1975–1988. Prof. Waław Markert – wiceprezes.

1988–1996. Prof. Zdzisław Ruszczak – wiceprezes.

1997–2002. Prof. Jan Berner – wiceprezes.

Chirurg-onkolog, kierownik Kliniki Chirurgii Onkologicznej (1979–2002) i kierownik Katedry Onkologii Akademii Medycznej w Łodzi (1996–2002). Dziekan Wydziału Lekarskiego AM w Łodzi (1981–1987). Rektor AM w Łodzi (1990–1996). *Doctor honoris causa* Uniwersytetu w Lyonie (1997). Prezydent miasta Pabianic (11. 2002–12.2006).

2003–2009. Prof. Jerzy Mikucki – wiceprezes [vide s. 120].

Od 2010. Prof. Tadeusz Robak – wiceprezes.

Internista-hematolog, kierownik Kliniki Hematologicznej Akademii Medycznej w Łodzi (od 1997). Prorektor ds. nauki AM w Łodzi (1996–2002). Rektor AM w Łodzi (01.09.–30.09.2001).

Kalendarium ważniejszych wydarzeń

W latach 1992–2010 odbyło się łącznie 78 posiedzeń naukowych i jedno towarzyskie w siedzibie ŁTN: 1992 – 4, 1993 – 3, 1994 – 4, 1995 – 7, 1996 – 3, 1997 – 5, 1998 – 6, 1999 – 3, 2000 – 3, 2001 – 4, 2002 – 3, 2003 – 4, 2004 – 4, 2005 – 5, 2006 – 5, 2007 – 3, 2008 – 8, 2009 – 2, 2010 – 3.

W latach 1995, 1996 i 1997 odbyły się sympozja naukowe w zamku w Oporowie. Programy były następujące:

1995. Badania scyntygraficzne układu krążenia, referaty przedstawił zespół Zakładu Medycyny Nuklearnej AM w Łodzi pod kierunkiem prof. Juliana Linieckiego.

1996. Problemy onkologiczne, referaty pod kierunkiem prof. Leszka Woźniaka wygłosili pracownicy Instytutu Onkologii AM w Łodzi.

1997. Problemy immunologiczne, referaty zostały przedstawione przez pracowników Zakładu Immunologii AM w Łodzi, pod kierunkiem prof. Marka Kowalskiego.

W latach 1998, 1999, 2000, 2002 i 2007 sympozja odbywały się w pałacu w Walewicach.

1998. Problematyka neurologiczna, pod kierunkiem prof. Krzysztofa Selmaja.

1999. Problemy endokrynologiczne, pod kierunkiem prof. Marka Pawlikowskiego.

2000. Hematologia, pod przewodnictwem prof. Tadeusza Robaka.

2002. Choroby nerek, pod kierunkiem prof. Witolda Chrzanowskiego.

2007. Choroby przewodu pokarmowego, prof. Ewa Małecka-Panas.

W roku 2006 sympozjum odbyło się w Dobieszkwowie.

2006. Zagadnienia endokrynologiczne, pod kierunkiem prof. Andrzeja Lewińskiego.

W koncertach, które miały miejsce po części naukowej, brali udział wybitni artyści m.in. prof. Stanisław Firlej (wiolonczela), Wojciech Pławner (skrzypek) (dwukrotnie), śpiewaczka – solistka opery Anna Dzionek-Kwiatkowska, Mariola Kukuła – aktorka, która przedstawiła fragmenty książki Mariana Brandysa *Kłopoty z Panią Walewską*, kwartet smyczkowy absolwentów Akademii Muzycznej w Łodzi, zespół muzyki jazzowej z wybitnym gitarzystą Krzysztofem Ścierańskim, Tomaszem Wierzbowskim (fortepian) (dwukrotnie), Anna Liszewska (fortepian), chór Uniwersytetu Medycznego w Łodzi pod dyrekcją prof. Anny Domańskiej.

Wydział IV

Sympozja i koncerty wyjazdowe były sponsorowane przez firmy farmaceutyczne. Udział wszystkich uczestników Wydziału IV ŁTN i zaproszonych członków ŁTN z innych wydziałów był bezpłatny.

Oprócz spotkań o tematyce lekarskiej zostały zorganizowane posiedzenia integracyjne z innymi wydziałami ŁTN oraz innymi towarzystwami lekarskimi. Były to m.in. posiedzenia dotyczące związku medycyny i literatury, medycyny oraz religii rzymskiej i greckiej, medycyny i teatru, medycyny i muzyki, a także posiedzenia wspomnieniowe o zmarłych:

21.04.1986. prof. Tadeusz Pawlikowski.

27.02.1992. prof. Wacław Markert.

10.12.1998. prof. Andrzej Alichniewicz.

11.03.2004. prof. Jan W. Guzek.

24.11.2005. prof. Ludwik Mazurek.

28.04.2010. prof. Jerzy Mikucki.

Posiedzenia z innymi wydziałami i towarzystwami:

1992. Z Oddziałem Towarzystwa Alergologii, z Oddziałem Towarzystwa Stomatologicznego, z Towarzystwem Fizjologicznym, z Wydziałem VI. ŁTN.

1994. Z Oddziałem Towarzystwa Alergologii (dwukrotnie).

1995. Z Radą Naukową Instytutu Endokrynologii w Łodzi.

2005. Z Towarzystwem Urologicznym.

2006. Z Wydziałem V. ŁTN, z Wydziałem VI. ŁTN.

2008. Z Wydziałem I. ŁTN, z Wydawnictwem UM w Łodzi (dwukrotnie), z Wydziałem VI. ŁTN.

Zebrania o tematyce interdyscyplinarnej pod tytułem *Związki medycyny z...*:

1994. *Medycyna a muzyka*, wykład prof. Janusza Gregera.

1996. *Lekarze i literatura*, wiersze prof. Marka Pawlikowskiego odczytała Zofia Kucówna.

1997. Dr Agata Tuszyńska i prof. Zofia Kucówna – prezentacja książki o Hilarym Koprowskim,

2001. *Teatr i medycyna*, wykład Andrzeja Hausbrandta (wybitny krytyk teatralny).

Medycyna a religia w kulturze grecko-rzymskiej, wykład ks. dra Janusza Lewandowicza.

2003. *Muzka i medycyna*, wykład prof. Janusza Gregera.

2004. *Mikroskopia a sztuka*, wykład prof. Hieronima Bartła.

2005. *Muzyka i medycyna*, koncert prof. Stanisław Firleja ze słowem wstępnym prof. Janusza Gregera.

2007. *Muzyka i medycyna*, koncert prof. prof. Anny i Stanisława Firlejów.

2008. *Medycyna i literatura*, z wprowadzeniem prof. Marka Pawlikowskiego.

Muzyka i medycyna, koncert prowadził prof. Janusz Greger.

Wydział IV zorganizował również posiedzenia jubileuszowe:

1979. Dedykowane prof. Tadeuszowi Pawlikowskiemu.

1994. Dedykowane prof. Zdzisławowi Ruszczakowi, prof. Zofii Olszewskiej, prof. Alinie Komorowskiej, prof. Antoniemu Blichowskiemu, prof. Jerzemu Brzezińskiemu, prof. Ludwikowi Mazurkowi, prof. Wojciechowi Pogorzelskiemu, prof. Zenononowi Torzeckiemu, prof. Marii Gołębiowskiej, prof. Zofii Olszewskiej, prof. Wiesławie Partyka, prof. Ludomirowi Bieniasowi, prof. Kazimierzowi Rybińskiemu, prof. Kazimierzowi Trznadłowi.

1995. Dedykowane prof. Leszkowi Woźniakowi, prof. Alinie Komorowskiej, prof. Władysławowi Tkaczewskiemu, prof. Wiesławowi Łasińskiemu.

1997. Dedykowane prof. Tadeuszowi Bogdanikowi, prof. Wandzie Lasotwej, prof. Wiesławie Torzeckiej.

1998. Dedykowane prof. Euzebiuszowi Krykowskiemu, prof. Andrzejowi Kurnatowskiemu, prof. Władysławowi Traczykowi.

1999. Dedykowane prof. Jerzemu Roźnieckiemu, prof. Janowi Guzkowi.

2005. Dedykowane prof. Marii Gołębiowskiej.